

Forslag til lov om ændring af lov om planlægning. (Opførelse af småbygninger i landzonen). (Lovforslag nr. L 262).

Medlemmer af Folketinget Tom Behnke (FP), Kim Behnke (FP), Aage Brusgaard (FP), Jan Køpke Christensen (FP), Niels Højland (FP), Kirsten Jacobsen (FP) og Annette Just (FP) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om resultatstyrede bevillinger til arbejdsformidlingen. (Beslutningsforslag nr. B 129).

Medlemmer af Folketinget Anne Baastrup (SF), Aage Frandsen (SF) og Steen Gade (SF) har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til arbejdsministeren:

»Hvordan agter arbejdsministeren konkret at få gennemført handlingsplanen »Rent arbejdsmiljø år 2005«?»

(Forespørgsel nr. F 51).

Forskningsministeren (Frank Jensen) har meddelt mig, at han ønsker i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 4, at give Folketinget en skriftlig:

Redegørelse om forskningspolitik. (Redegørelse nr. R 17).

Eksemplarer vil blive omdelt, og redegørelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Redegørelsen vil komme til forhandling onsdag den 8. maj 1996.

Forskningsministeren (Frank Jensen) har meddelt mig, at han ønsker i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 4, at give Folketinget en skriftlig:

Redegørelse om IT-politik. (Redegørelse nr. R 18).

Eksemplarer vil blive omdelt, og redegørelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Redegørelsen vil komme til forhandling onsdag den 8. maj 1996.

Skriftlig fremsættelse af forslag

Aage Brusgaard (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om naturbeskyttelse. (Naturklagenævnets medlemmers voteringsret og suppleanternes indkaldelse). (Lovforslag nr. L 261).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Aage Brusgaard (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om planlægning. (Opførelse af småbygninger i landzonen). (Lovforslag nr. L 262).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Tom Behnke (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om resultatstyrede bevillinger til arbejdsformidlingen. (Beslutningsforslag nr. B 129).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Skriftlige redegørelser

Redegørelse af 30/4 96 om forskningspolitik. (Redegørelse nr. R 17).

Forskningsministeren (Frank Jensen):

Forskning for et bedre samfund

Forskningspolitik er på dagsordenen, og den offentlige debat om forskning er bredere og mere åben end før. Den øgede opmærksomhed genspejler en mere udbredt anerkendelse af forskningens betydning for samfundet, og at forskningen har udviklet sig fra tidligere pri-

mært at have haft en kulturhistorisk rolle til i dag også at være et fundament for samfundsøkonomien og velfærdsudviklingen.

Forskningens betydning for velfærdssamfundets opretholdelse er ikke længere et spørgsmål forbeholdt politikere og eksperter. Det er en ny og glædelig tendens, at forskningen og mulighederne i nye teknologier indtager en stadig mere central plads i den offentlige debat. Regeringen tilstræber, at hele befolkningens bevidsthed om og interesse for forskning skal øges yderligere. Det er vigtigt, at den brede, demokratiske dialog om forskningens samfundsmæssige rolle og betydning udvikles mest muligt.

Af samme grund har regeringen besluttet at udforme en national forskningsstrategi, der skal give overblik over både den offentlige og den privatfinansierede forskning og identificere områder, hvor en langsigtet og intensiv forskningsindsats vil have væsentlig betydning for det danske samfunds udvikling. Forskningsstrategien udvikles gennem en åben proces, hvor forskere, erhvervslivet, organisationerne og politikere får anledning til at drøfte forskningsbehov og -muligheder. Strategien er således ikke et centralt styringsredskab, men en form for social kontrakt mellem det politiske system, der ønsker prioritering og resultater til gengæld for øgede forskningsbevillinger, og så forskningsverdenen med dens vægt på selvforvaltning og forskningsfrihed.

Forskning og videnskabeligt baseret uddannelse er samfundets vigtigste kundskabspotentialer. Regeringens forskningspolitik bygger på, at forskningen skal bidrage til:

- teknologisk fornyelse og øget beskæftigelse;
- bedre livskvalitet, miljø og sundhed;
- kulturel udvikling i nationalt og internationalt perspektiv.

Det indgår i grundlaget for den nuværende regering, at forskning skal prioriteres. Med oprettelsen af et selvstændigt Forskningsministerium i 1993 blev der givet et klart signal om, at forskningen skulle have en høj politisk prioritet. Forskningsministeriet fik til opgave at koordinere den offentlige forskningsindsats bedre end tidligere og at styrke samspillet mellem den offentlige og den private indsats.

Regeringen vil gennem forskningspolitikken sikre:

- Øget forskningsindsats: den private sektor skal motiveres til at følge op på en øget offentlig forskningsindsats.

- Bedre prioritering og organisering: hvor mulighederne for national og international koordinering skal udnyttes bedre.
- Bedre vilkår for kreativitet og dynamik: hvor der skal skabes bedre grundlag for talentpleje, mobilitet og udnyttelse af forskningens resultater.

Regeringen vil styrke dansk forskning ikke kun ved den forøgelse af de offentlige forskningsressourcer, der er sket de seneste år, men også ved at udvikle nye incitamenter og virkemidler i forskningssystemet. Regeringen ønsker at tilrettelægge forholdene for et bedre samspil mellem aktørerne i dansk forskning både på den forskningsudførende og den finansierende side.

For at nå regeringens overordnede forskningspolitiske mål er det helt afgørende at skabe dynamik og fornyelse i forskningssystemet. Dette kan gøres ved, at den offentlige forskningsindsats baseres på, at der udvikles et gensidigt eller flersidigt ansvar mellem de forskellige dele af det offentlige forskningssystem og ikke mindst mellem den offentlige forskningsindsats og den private.

Den menneskelige forskerressource har ikke været tilstrækkeligt centralt placeret i debatten om forskningens vilkår. Grundlaget for videnskabelig fornyelse skal først og fremmest skabes ved at gøre en speciel indsats for yngre forskere. Derfor skal der lægges større vægt på rekruttering, talentpleje, forskeruddannelse og mobilitet.

Regeringen har fået vedtaget lovgivning, som lægger nye og forbedrede rammer for forskning og forskningspolitik. *Lov om forskningsrådgivning* etablerer en klar og sammenhængende rådgivningsstruktur. *Lov om sektorforskningsinstitutioner* og *lov om forskning ved arkiver, biblioteker og museer m.v.* giver et grundlag for bedre faglig udvikling og ledelse af sektorforskningsinstitutionerne, og herunder at højne kvaliteten inden for området.

Forskning bliver en mere og mere integreret del af det europæiske samarbejde og får derved stor indflydelse på Europas fremtid. Danmark ønsker, at EU-forskningen skal være med til at løse nogle af de problemer, som berører borgerne i deres hverdag, f.eks. fødevarers kvalitet og arbejdsmiljøet. Derfor bør sammenhængen mellem forskningspolitikken og de øvrige EU-politikker forbedres. Det er vigtigt, at Danmarks forskningspolitik i EU koordineres med den nationale forskningsstrategi. Regeringen vil arbejde for, at EUs programmer så vidt muligt

komplementerer den danske forskningsindsats. Dette vil øge dansk forsknings muligheder for at udnytte sine styrkepositioner og derigennem opnå det maksimale udbytte af at deltage i EUs forsknings- og teknologiprogrammer.

Viden og velfærd er koblet tæt sammen i regeringens politik. Sammenlignet med førende industrilande er der for lidt forskning i dansk erhvervsliv. Regeringen lægger derfor vægt på at forny og styrke udviklingen i den del af dansk forskning, der har potentiale for teknologisk og erhvervmæssig nyskabelse. På alle samfundsområder er der behov for at anvende viden og højteknologi for at forbedre vor produktion og service. Vi skal blive bedre til at styre den teknologiske udvikling og ikke mindst til at sætte mennesket og de menneskelige kvalifikationer i centrum.

Borgerne skal kunne have tillid til, at forskningen kan bidrage til en positiv samfundsudvikling. Denne tillid er en forudsætning for, at befolkningen vil slutte op om en fortsat prioritering af forskning. Regeringen ønsker, at *åbenhed og samspil* skal kendetegne forskningspolitikken og præge forholdet mellem forskningssystemet og det øvrige samfund.

Åbenhed og samspil skal også præge forholdene indadtil i forskningssystemet. Forskningspolitikken skal tilrettelægges, således at alle forskere får optimale muligheder for at deltage i den stadig mere intensive vidensproduktion herhjemme og globalt. Der skal derfor udvikles samspilsmodeller og -incitamenter, som på alle niveauer kan fremme åbenhed og samspil i forskningssystemet.

I forskning kan der aldrig anvises en sikker vej til gode resultater. Derfor skal forskerne have mulighed for at prøve sig frem og fejle. Forskningen har således behov for frihed, men denne frihed kan kun bevares, hvis forskerne lever op til deres ansvar og selv sætter etiske grænser for deres forskning og anvendelsen af forskningsresultater. Hidtil har etiske spørgsmål i forskning hovedsagelig omhandlet sundhedsvidenskaberne. Men etik gælder alle grene af forskningen, og den seneste tids fokusering på forskeres troværdighed i deres videnskabelige rådgivning viser, at det er nødvendigt, at hele befolkningen får anledning til at deltage i debatten om etik og uredelighed i forskning. Forskningsministeriet har i 1995 ladet udarbejde et responsum om behandling af sager om videnskabelig uredelighed. Forskningsministeriet vil i den kommende folketingssamling tage initiativ til, at der følges op på dette responsum.

Forskerne er på mange måder holdningsdannende, fordi vi har tillid til, at de udtaler sig som eksperter inden for det konkrete emne. Det giver forskerne en etisk forpligtelse til at bestræbe sig på at bidrage med klarhed og overblik, hvor der ikke må kunne sås tvivl om, at andet end faglig kompetence spiller ind i forskningsrådgivningen og publiceringen af forskningsresultater. I visse tilfælde kan det være relevant at stille forskerne spørgsmål om deres økonomiske engagement i konkrete aktiviteter, hvor det er afgørende, at forskerne bidrager til den åbenhed omkring forskningen, som vi alle er bedst tjent med. Dette ansvar må alle både nuværende og kommende forskere være sig bevidst, hvorfor det naturligt bør indgå som et helt konkret element i al forskeruddannelse.

Forskningspolitikken skal tilrettelægges, så de videnskabelige talenter plejes, udvikles og fornyes. Dette forudsætter, at forskernes udstrakte frihed respekteres; men friheden skal balancere mod, at det politiske system kræver effektiv udnyttelse og konkrete resultater af samfundsmæssige investeringer, samt at forskningen overholder anstændige spilleregler, herunder etiske retningslinjer. Det er i dette rum mellem forskningens smalle selvforvaltning og den brede demokratiske samfundsforvaltning, at forskningspolitikken udformes.

Fornyelse og dynamik

Samlet set forsker vi for lidt i Danmark. Det viser en sammenligning med vore nærmeste konkurrenter og samarbejdspartnere. Den samlede danske indsats i forskning og udviklingsarbejde (FoU) – offentlig såvel som privat – beløb sig i 1993 til 15,7 mia. kr., hvilket svarer til 1,8 pct. af BNP. Til sammenligning anvendte EU-landene i 1993 i gennemsnit 1,97 pct. af BNP til forskning og udvikling.

Danmark har i årene frem til 1993 – som er det sidste år, der foreligger FoU-statistik for – forbedret sin position i forhold til de fleste andre OECD- og EU-lande. Den generelle tendens i de lande, vi sammenligner os med, har været et fald i den samlede forskningsindsats. Regeringen har siden 1993 tilført over en milliard kr. ekstra til dansk forskning og dermed fulgt op på det mål, at den danske forskningsindsats i år 2000 kommer op på samme niveau som i sammenlignelige lande.

I finansloven for 1996 er der afsat 300 mio. kr. i en »forskningspakke« til at styrke den offentlige forskning. Regeringen har med disse midler

forøget basisbevillingerne både til universiteterne og til de godkendte teknologiske serviceinstitutter (GTS) samt afsat midler til nye strategiske programmer.

Universiteterne og de højere læreanstalter spiller en central rolle i dansk forskning. Regeringen er meget opmærksom på fortsat at sikre balancen mellem basis- og programbevillinger for at give universiteterne reelle muligheder for at leve op til deres ansvar for den frie grundforskning. For at fremme denne balance i den samlede danske forskningsindsats har regeringen iværksat planen »Universiteter i vækst«. Der blev til dette formål afsat 50 mio. kr. årligt.

Herudover – for at skabe en bæredygtig vækst og til at deltage i større forskningsinitiativer – forøges basisbevillingerne til universiteterne med 40 mio. kr. over »forskningspakken« 1996. Det er formålet at forbedre universiteternes muligheder for at bidrage kvalificeret til de strategiske forskningsprogrammer, der indgår i regeringens forskningspakke og EUs ramme-program for forskning og teknologi. Det forventes, at disse midler anvendes til at etablere samarbejdsrelationer mellem universiteterne, det øvrige forskningssystem og erhvervsvirksomheder.

Det er en rød tråd i forskningspakken, at initiativerne skal fremme sammenhængen i den danske forskning. Dynamik og fornyelse i forskningssystemet skal i højere grad baseres på gensidig eller flersidig finansiering med henblik på at skabe et mere forpligtende samarbejde mellem de forskellige dele af det offentlige forskningssystem og ikke mindst mellem den offentlige forskningsindsats og den private.

En stigende del af dansk forskning og udvikling udføres i den private sektor, og denne indsats er steget kraftigt gennem de seneste ti år. Regeringen hilser denne udvikling velkommen. Dansk erhvervslivs forsknings- og udviklingsaktiviteter er dog fortsat under gennemsnittet i de nordiske lande, EU og OECD. Det er regeringens målsætning, at stigningen i den offentlige forskningsindsats til enhver tid skal modsvares af mindst en tilsvarende stigning i den private indsats. Regeringen vil derfor udbygge dialogen med erhvervslivet, således at erhvervslivets forsknings- og udviklingsaktiviteter kan forøges. Regeringen vil arbejde for, at de offentlige og private midler spiller bedre sammen gennem øget vægt på gensidig og flersidig finansiering, specielt ved etablering af større forskningscentre og strategiske programmer.

Samarbejdet mellem offentlig og privat skal bygge på et reelt interessefællesskab. Det skal ikke være således, at den offentlige forskning fungerer som virksomhedernes underleverandør, der leverer på virksomhedernes betingelser. Det mest frugtbare samarbejds-klima ligger efter regeringens opfattelse dér, hvor man kan kombinere en forskningsmæssig spydspids inden for den offentlige forskning med et kompetent erhvervsliv, der er i stand til at berige samarbejdet og i stand til at overtage de producerede forskningsresultater.

Arbejdet med udformning af en national forskningsstrategi har peget på en række områder, hvor der er basis for udvidet samarbejde mellem den offentlige forskning og erhvervslivets forskning. Regeringen er parat til at prioritere midler til at intensivere forskningen og fremme samarbejdet inden for disse områder i en proces, der bygger på kvalitet opnået gennem konkurrence og sikring af relevansen gennem aktiv medfinansiering fra de deltagende parter.

Inden for den offentlige forskning handler det i høj grad om at opnå høj effektivitet af de afsatte ressourcer gennem en fornuftig og hensigtsmæssig arbejdsdeling. Det er regeringens opfattelse, at det bedst opnås gennem en effektiv planlægning kombineret med, at der på alle niveauer er en sund konkurrence om midlerne. Ved sund konkurrence forstås regeringen, at konkurrenceelementet udnyttes positivt til at fremme kvalitet og bedre samling af kompetence samt opnå effektivitet uden at modvirke målet om øget samarbejde.

Den internationale dimension må også tænkes langt bedre ind i både den offentlige og den private forskningsindsats. Vi skal ikke alene blive bedre til at udnytte mulighederne i det internationale forsknings-samarbejde under EU, ESA (rumforskning), ESO (astronomi), CERN (kernefysik) og EMBL (molekylærbiologi). Vi skal også have mere indflydelse på udformningen og indholdet af de internationale satsninger, og specielt på EU's forsknings- og teknologipolitik. Det igangværende 4. rammeprogram for forskning og udvikling er således på ca. 20 mia. kr. om året. Af disse 20 mia. kr. modtager danske forskere i øjeblikket ca. 500 mio. kr. gennem deltagelse i tværeuropæiske forskningsprojekter. Målt i forhold til Danmarks størrelse er det en ganske stor andel, som vi bestemt kan være tilfredse med.

Forberedelserne til EU's 5. rammeprogram er allerede gået i gang, og det er vigtigt, at der kommer et gennearbejdet dansk indspil til diskussionen om indholdet i programmet og om de prioriteringer, der skal ligge til grund for det. Danmark vil arbejde for, at forskningen inden for EU skal medvirke til at styrke vor konkurrenceevne samt sikre en bæredygtig miljømæssig og social udvikling. Danmark ønsker, at EU-forskningen i højere grad styrker mennesket i centrum, og at forskningen styrker den enkeltes livskvalitet i bred forstand. I tråd hermed vil regeringen arbejde for, at forskning af betydning for små og mellemstore virksomheder prioriteres, og at det humanistiske og samfundsvidenskabelige aspekt gives større vægt i den fælleseuropæiske forskning.

Bedre prioritering og organisering

OECD gennemgik i 1994 med kritisk lys strukturen i dansk forskning. OECD udtrykte kritik af, at vores forskningssystem er for indviklet, for usammenhængende og målene dermed for uklare. En nødvendig forudsætning for at opstille mål er, at regering og Folketing har et effektivt og sammenhængende rådgivningssystem. Forskning er i sit væsen elitær. Det gør det svært for borgerne og politikerne at bedømme, hvor ressourcerne til forskning lægges bedst og gør størst nytte. Det er imidlertid ikke forbeholdt eliten at fastlægge, hvad Danmark skal forske i eller rettere sagt hvad vi skal leve af, således at vi sikrer vores velfærd. Derfor ønsker regeringen en åben dialog om samfundets prioriteringer.

Den nye lov om forskningsrådgivning blev vedtaget af et bredt flertal i Folketinget i begyndelsen af 1996. Det nye rådgivningssystem er tredelt med Danmarks Forskningsråd, de statslige forskningsråd og offentlige forskningsudvalg. Danmarks Forskningsråd får til opgave først og fremmest at rådgive om de store linjer i forskningspolitikken herunder hvilke områder Danmark skal satse særligt på inden for den nationale forskningsstrategi. Danmarks Forskningsråd skal løse den store opgave at koordinere rådgivningen om samspillet mellem den offentlige og den private forskningsindsats. Desuden er der ved loven indarbejdet en konsultationsmodel, der skal sikre en bred samfundsmæssig vurdering og debat af Danmarks Forskningsråds anbefalinger.

De statslige forskningsråd og de offentlige forskningsudvalg vil være sideordnet placeret i

det samlede rådgivningssystem. Loven skaber en bedre sammenhæng i rådgivningssystemet ved at oprette og inddrage offentlige forskningsudvalg under sektorministerierne, der i dag har ansvaret for over 40 pct. af den offentlige forskningsindsats. De offentlige forskningsudvalg skal være synlige i det samlede rådgivningssystem og gå i dialog med forskningsrådene om større strategiske forskningsindsatser.

Forskningen har tradition for at arbejde inden for discipliner, mens virkeligheden som oftest stiller tværdisciplinære problemer. Derfor var der fra regeringens side ønske om at koncentrere de hidtidige seks statslige forskningsråd i færre og mere tværfaglige forskningsråd, men der kunne ikke opnås enighed om en sammenlægning af rådene. Derfor er denne del taget ud i den vedtagne lov, men med det forbehold, at Danmarks Forskningsråd som en af sine første opgaver og inden den 1. oktober 1996 skal komme med et forslag til en ny, forenklet struktur for de statslige forskningsråd.

For at styrke grundlaget for det forskningsrådgivende system og for forskningspolitiske beslutninger har forskningsministeren besluttet at etablere et analyse- og udredningsinstitut for forskning. Institutet vil i løbet af 1996 blive etableret som en sektorforskningsinstitution under Forskningsministeriet.

Med den nye sektorforskningslov, der blev vedtaget af Folketinget 14. december 1995, er det målet at styrke kvaliteten inden for sektorforskningen og at tilgodese behovet for at styrke institutionernes selvstændighed og mulighed for langsigtet planlægning. Et vigtigt virkemiddel i den nye lov er, at institutionerne ledes af en bestyrelse, hvor formanden og flertallet af bestyrelsen skal være uafhængige af sektorministeren. For at skabe den nødvendige fornyelse og dynamik også i sektorforskningen er der overvejelser i gang omkring mulighederne for gennem en ny stillingsstruktur at forbedre de videnskabelige karrieremuligheder for ansatte ved sektorforskningsinstitutioner, ikke mindst gennem øget samspil og mobilitet med universiteterne.

For at sikre Danmark det bedst mulige udbytte af sin forskningsindsats har regeringen besluttet, at Danmark for første gang skal have en national strategi for forskningen. Formålet er at tilvejebringe det mest kvalificerede grundlag for den samfundsmæssige prioritering af Danmarks forskningsindsats. Den nationale strategi er en frivillig dialog mellem det forskningspoli-

tiske system og de forskningsudførende institutioner. Det er således ikke hensigten, at forskningsstrategien skal gribe direkte ind i hverken universiteternes basisbevillinger eller muligheden for at udarbejde selvstændige strategiplaner, men derimod at der på lidt længere sigt skabes nogle overordnede forskningspolitiske mål og rammer, som også universiteterne kan og vil forholde sig til i deres planlægning og prioritering på forskningsområdet.

Det er ikke muligt at give et udtømmende bud på forskningens muligheder. Det er derfor heller ikke muligt og heller ikke hensigten, at strategien skal være en altomfattende masterplan. Strategien må angive faglige sigtelinjer for den fremtidige forskningsprioritering, hvori forskningsinstitutionernes egne planer skal indbygges. Arbejdet med at udforme en national strategi vil i høj grad tage karakter af en rullende proces.

Danmarks Grundforskningsfond er en vigtig aktør i det samlede danske forskningssystem. Efter sin oprettelse i 1991 har fonden haft mulighed for at gå ind med nye og relativt store satsninger i dansk forskning. Det er afgørende, at fondens prioriteringer tænkes ind i en sammenhæng med den nationale forskningsstrategi.

En øget national satsning på forskning i Danmark skal også koordineres og tænkes sammen med de muligheder, som ligger i de internationale forskningsprogrammer. Især EU's rammeprogrammer for forskning og teknologi er væsentlige i denne forbindelse. Men også dansk medlemskab af en række internationale forskningsorganisationer har en central placering. Det internationale rumforskningssamarbejde i ESA den europæiske rumorganisation har en særstilling, idet Danmark her både deltager i et grundvidenskabeligt program, men også i en lang række programmer, der er fokuserede på teknologiudvikling på et meget højt niveau med samfundsmæssige anvendelsesaspekter som mål. Regeringen vil fortsat give det internationale rumforskningssamarbejde høj prioritet, og forskningsministeren har som led heri besluttet at oprette »Offentligt forskningsudvalg for rummet«.

Bedre vilkår for kreativitet

De menneskelige kvalifikationer – de enkelte forskeres talent, kundskab og kreativitet – er det grundlæggende element i al forskning og udvikling. Regeringen er opmærksom på vigtigheden af at give uddannelse af forskere sær-

lig opmærksomhed. Vi er nu oppe på, at mere end 600 årligt erhverver en ph.d.-grad. Der er tale om mere end en 4-dobling over det seneste tiår. Den årlige indskrivning til en systematiseret ph.d.-uddannelse er tæt ved 1.000. Ved alle større forskningsindsatser indgår forskeruddannelse med stor vægt. Det gælder både de tværgående programmer, bl.a. fødevareteknologi, materialeteknologi og strategisk miljøforskning med dertil knyttede centerdannelser, såvel som i centerdannelserne inden for specifikt udpegede områder, bl.a. klinisk farmakologi. Regeringen vil fortsætte denne politik og også i fremtidige satsninger prioritere forskeruddannelse højt.

Kun ved at have kvalitet i vor nuværende forskning kan vi opnå kvalitet i forskeruddannelsen. Regeringen følger opmærksomt udviklingen på forskeruddannelsesområdet. Den årlige indskrivning til ph.d.-uddannelsen skal bevares på mindst det nuværende niveau, og der skal lægges vægt på, at forskerstuderende får en frugtbar introduktion til internationalt samarbejde, fordi det giver kvalitet i uddannelsen.

Der er et klart misforhold mellem kvinders stilling i et moderne samfund som det danske og kvinders rolle inden for dansk forskning. Regeringen vil derfor sætte ind med en mere aktiv ligestillingspolitik på forskningsområdet. Inden for de sidste 10 år er der taget en række enkeltinitiativer, men generelt udvikler ligestillingssituationen sig for langsomt inden for forskningsområdet. Regeringen er parat til at indarbejde en aktiv ligestillingsstrategi i kommende forskningspolitiske initiativer. Regeringen vil se positivt på forslag til særlige initiativer, der fremlægges af forskningsverdenen på dette område. Det skal være naturligt at lade ligestilling indgå som en succesfaktor.

Fremtidens samfund bliver i høj grad afhængigt af teknologi, og det er vigtigt, at tilgangen til de naturvidenskabelige og tekniske højere uddannelser sikres. Derfor har det været bekymrende, at vi ikke i de sidste år har oplevet et voldsomt ansøgningspres fra de unge for at komme ind på de videregående tekniske og naturvidenskabelige uddannelser. Der er dog tegn på, at denne udvikling er ved at vende. Det er dog stadig bekymrende, at så få unge kvinder søger ind på de naturvidenskabelige uddannelser. Vi har ikke råd til at se bort fra halvdelen af det potentielle hjemlige talent, der herved synes at gå tabt.

Vi må lægge os i selen for at øge de unges opmærksomhed og interesse for mulighederne i de tekniske og naturvidenskabelige uddannelser og for efterfølgende at gå i gang med en forskeruddannelse og -karriere. Som et led heri vil regeringen fremlægge planer for et særligt THOR-initiativ. Dette gode danske navn står i denne forbindelse for »Technology by Highly Oriented Research«. THOR-projekter indeholder en vision for fremtidige teknologiske anvendelser og vil være en del af en målrettet strategi, der sigter mod nye forskningsmæssige gennembrud med et potentielt teknologisk sigte. Gennem sin fokusering vil THOR gøre denne forskning synlig i det danske samfund, og regeringen er overbevist om, at det vil medvirke til at gøre det tekniske og naturvidenskabelige område mere attraktivt for de unge at kaste sig over.

Trods den ringe geografiske afstand mellem vore byer og vore forskningsinstitutioner og virksomheder ser vi i Danmark en alt for ringe mobilitet blandt forskere. Mobiliteten er for ringe, når vi sammenligner os med udlandet; men især når vi ser på hvilke fordele, vi kunne opnå ved en højere mobilitet. Udveksling af forskerpersonale inden for den offentlige forskning og mellem den offentlige forskning og virksomhedernes forsknings- og udviklingsafdelinger betyder ud over vidensoverførsel også overførsel af et bedre kendskab til hinanden. Herved bliver de forståelsesmæssige barrierer, der hersker mellem universiteternes forskning og sektorforskningen og mellem offentlig og privat forskning, mindre. Det vil gøde jorden for de samarbejdsmuligheder, som det er regeringens mål at opdyrke i højere grad end tidligere.

Der er et stort behov for nytænkning. Et første skridt kan være fælles laboratorier, hvor forskere fra virksomhederne i en periode af kortere eller længere varighed kan arbejde side om side i det daglige med offentligt ansatte forskere. Muligheden for at etablere sådanne vil indgå i flere af de fremtidige satsninger, som regeringen vil stille forslag om iværksættes.

Ud over mobilitet indenlands er det vigtigt, at vore forskere både under forskeruddannelse, men også senere i karrieren får mulighed for at bevæge sig i et internationalt forskningsmiljø. Det kan opnås dels ved at øge det internationale islæt i de hjemlige forskningsmiljøer gennem tilknytning af gæsteforskere, og dels ved at afsætte midler til, at danskere kan rejse udenlands for et kortere eller længerevarende ophold. Regeringen vil fortsat give begge aspekter af interna-

tionaliseringen af dansk forskning stor opmærksomhed.

Regeringen har med vedtagelsen af en samlet lov for dansk sektorforskning taget et vigtigt skridt, der vil blive fulgt op af en reform af stillingsstrukturen på sektorforskningsinstitutionerne. Det er et gennemgående mål at gøre stillingerne i denne del af dansk forskning så attraktive, at de vil være tillokkende for betydeligt flere potentielle forskere end i dag og dermed skabe den konkurrence om besættelse af nye stillinger, der i høj grad vil være grundlaget for en øget mobilitet herhjemme med afsmittende højnende effekt på kvaliteten.

Målet med de nye offentlige forskningskrooner, som regeringen har tilført forskningen gennem de seneste finanslove, er, at de skal arbejde for at katalysere samarbejde og koordinering. Danmark har gennem de sidste 10 år gennemført flere store programsatsninger inden for forskning og teknologi. Ud over mange forskningsresultater og en intensiv forskeruddannelse inden for de udvalgte områder er der skabt en tillid og respekt parterne imellem gennem deres fælles deltagelse i og ansvar for de store programmer. Regeringen vil bygge videre og udnytte denne interesse og forståelse for samarbejdets gevinster.

Centre og netværk nyder generel accept som de midler, vi bedst kan betjene os af til at skabe større sammenhæng, større grupper, bedre koordinering og større mulighed for at organisere og udøve forskningsledelse. Det er regeringens ønske, at det sammen med arbejdet om udformning af national strategi og regeringens øvrige indsats for at skabe større sammenhæng og gennemsigtighed i dansk forskning vil give sig udslag i, at det bliver naturligt at indgå centerdannelse ved en indefra kommende proces.

Vi formår i Danmark i for beskedent omfang at omsætte forskning til højteknologiske og avancerede produkter. Det står lysende klart, når vi ser på Danmarks eksportproduktion. Den er ganske enkelt ikke avanceret nok. For at der kan blive tale om dansk højteknologisk nicheproduktion, skal de rigtige ideer straks opfanges, videreudvikles og viderebearbejdes. Det kræver en intim kontakt mellem forskningen og virksomheder. Offentligt-privat samspil omkring forskning er derfor et gennemgående mål, der forfølges i mange af de nye forskningsinitiativer, som regeringen har og vil sætte i gang.

Forskerparkerne er centralt placeret som formidlere – mæglere – mellem forskningsinstitutionerne og erhvervslivet, når det gælder vidensudveksling og kommercialisering af forskningsresultaterne. Forskerparkerne har på foranledning af Forskningsministeriet udarbejdet et strategipapir, der afspejler en række visioner og ønsker for fremtiden. Parkerne ønsker at spille en mere central rolle i det danske forsknings- og teknologisystem, og forskerparkerne har dokumenteret, at der med forholdsvis få midler kan igangsættes innovationsprojekter, der ellers ikke ville være blevet til noget. Tilsvarende er det vist, at der er et uudnyttet potentiale i at udvikle danske virksomheders innovationsideer og kompetence gennem etablering af et tættere direkte samarbejde med de relevante forskningsmiljøer.

Erfaringer fra udlandet – og såmænd også herhjemme – siger, at den mest succesrige teknologiske udvikling opnås, når offentlig forskning og erhvervsliv arbejder sammen i teams, hvor udvekslingen af viden går begge veje. Der kan ikke peges på en enkelt model for samarbejde, men der er en klar tendens til, at nøgleordene er teamwork, substans i samarbejdet og omfanget af ressourcer, som parterne vil sætte ind i fællesskab.

En af de mest effektive vidensspredningsformer er udveksling af medarbejdere. Derfor er det meget bekymrende at konstatere, at Danmark indtager en bundplacering, hvad angår mobilitet både inden for den offentlige sektor, og hvad angår udveksling mellem den private og den offentlige sektor på forskningsområdet. Oprettelse af instrumentcentre, hvor forskere fra flere miljøer går sammen om fælles udnyttelse af stort moderne apparatur på den mest effektive måde, vil yde sit bidrag til vidensspredning og de indbyrdes kontakter. Centrene skal naturligvis også være tilgængelige for forskere fra det private erhvervsliv – og sammen med forskerparkerne og deres aktiviteter vil de være med til at bygge broer mellem de to sektorer.

Forskerne – med naturvidenskab og teknisk forskning i front – har for længst taget informationsteknologien og elektronisk kommunikation i brug. Regeringen vil som led heri gerne støtte etableringen af »Det elektroniske forskningsbibliotek«, der skal levere biblioteksmæssige tjenester direkte til danske forskere på en ny, hurtigere og for forskerne meget anvendelig måde. Forskersamfundet er på dette felt spydspidsen for den øvrige del af samfundet. Regeringen har

taget et vigtigt skridt med etableringen af forskningens højhastighedsnet. Med denne udbygning og opgradering vil det danske forskningsnet være i stand til at matche udlandets.

Men udviklingen vil indebære store kulturelle og sociale ændringer i den enkelte forskers identitet og vilkår. Det bliver langt lettere i fremtiden at nå længere, bredere, hurtigere og langt mere kvalificeret ud med sin formidling. Det vil være med til at nedbryde grænserne mellem forskningen og resten af samfundet. Regeringen vil arbejde for, at disse muligheder udnyttes. Derfor vil Danmark i samarbejde med de øvrige OECD-lande sætte fokus på centrale nøgletemaer knyttet til denne udvikling gennem afholdelse af en konference om »Forskningens Globale Landsby« i forsommeren 1996 i København. Der skal ses på, hvordan det videnskabelige samfund kan forventes at forandre sig som følge af informationsteknologiens hastige udvikling. Der skal også ses på perspektiverne for den enkelte forsker til fortsat at kunne kvalificere sig og på forskningens eget system af selvkontrol.

Det er vigtigt, at vi ikke glemmer borgerne, når vi taler om formidling. Præsentation af de nyeste forskningsresultater og debat om forskningens gode men også mulige uheldige sider hører i høj grad med til det at være et oplyst velfærdssamfund. Nutidens forskere bærer ansvaret for at levere tilstrækkelig god argumentation for, at samfundet fortsat skal finde det naturligt og fornuftigt at ofre ressourcer på forskning. Det kan kun ske gennem at stille sine resultater til rådighed for samfundet og ikke vige tilbage fra at pege på de muligheder men selvfølgelig også de risici der ligger i de nye forskningsresultaters og teknologiers anvendelse.

Der er mange, der peger på, at nutidens danske forskere ikke er så gode til at formidle som tidligere generationers forskere. Det er en kritik, der især rettes mod naturvidenskaben og teknisk videnskab og de dertil knyttede højere uddannelser for ikke at tage dette vigtige emne op. Måske er det netop i denne faldende evne, at vi skal søge årsagerne til den ringe søgning til netop disse fag. Der er en kontrast mellem den interesse, som vi kan konstatere er til stede hos alle danskere for naturvidenskab og teknik, når medierne tager fat på præsentationen og de ansørgertal, vi oplever ved de årlige indskrivninger.

Der ligger et stort ansvar hos forskerne for at gøre deres verden og indsigt lige så spændende

og engagerende for os andre, som den er for dem selv. Det er de begejstrede forskere, der er og skal være med til at begejstre fremtidige generationer til at forske. Og det kan de kun gøre ved at engagere sig i formidling og gøre den spændende. Regeringen vil som sit bidrag arbejde for, at formidlingsaspektet tillægges større betydning i uddannelserne.

Redegørelse af 30/4 96 om IT-politik. (Redegørelse nr. R 18).

Forskningsministeren (Frank Jensen):

1. *Infosamfundet for alle – den danske model*

- Et *socialt ansvar* for, at alle får mulighed for at komme med, så infosamfundet reelt bliver for alle.
- En bred dialog – hvorefter hver især påtager sig sin del af *ansvaret for handling*.
- En *fremsynet infrastruktur*, som realiseres netop ved effektiv handlen på grundlag af en bred dialog.

Det er de tre hovedelementer i »Infosamfundet for alle – den danske model«, som er kernen i regeringens strategi for at realisere informationsamfundets muligheder i Danmark.

Siden regeringen for godt halvandet år siden fremlagde Dybkjær-Christensen-rapporten om »Infosamfundet år 2000« har debatten om infosamfundets muligheder og problemer for alvor taget fat. Infosamfundet sætter dagligt sit præg på aviserne og er emnet for utallige debatter.

Men det bliver ikke ved debatten. Danskerne har også i praksis taget infosamfundet til sig. Inden året er gået, vil over halvdelen af de danske husstande råde over mindst én pc i hjemmet. Herved har vi muligvis overhalet USA som det land i verden, der har den største udbredelse af pc'er i hjemmene. Internettet stormer frem i Danmark som i en række andre lande. Næsten alle danske funktionærer bruger dagligt edb på deres arbejde – og andre medarbejdergrupper følger godt med.

Regeringens IT-politiske handlingsplan er i god gænge. En række projekter på handlingsplan 95 er allerede gennemført og afsluttet. De øvrige er næsten alle kommet godt fra start og vil som planlagt for alvor vise resultater i år og næste år. På teleområdet er der sket en væsentlig fremrykning med gennemførelsen af totaliseringspr. 1. juli i år – halvandet år før planlagt.

Udviklingen går stærkt. Ikke alene i Danmark, men også i mange andre lande. Det er regeringens politik, at vi bør udnytte vore gode muligheder for at være med i front. Men vel at mærke på en måde, så vi undgår eller begrænser infosamfundets problemer og gennem en bevidst indsats realiserer en række særlige muligheder og værdier. Derfor: »Infosamfundet for alle – den danske model«.

Infosamfundet for alle

Der er en påtrængende risiko for, at informationsteknologien gør de stærke i samfundet endnu stærkere og de svage endnu svagere. At vi får opdelt danskerne i et informationsteknologisk A- og B-hold, alt efter om man bruger og behersker den nye teknologi eller ikke.

Paradoksalt nok både skaber og løser den teknologiske udvikling problemer. Nogle eksempler: På samme tid både fjerner og skaber den nye teknologi job. Eller: Det kan kræve en betydelig uddannelsesmæssig indsats at lære at beherske den nye teknologi. Men samtidig indebærer teknologien helt nye uddannelsesmæssige muligheder via nye multimedieprogrammer og fjernundervisning. Eller: Når teknologien fører til nye grafiske brugergrænseflader på pc'er, er det et stort tilbageskridt i tilgængelighed for den blinde. Men for alle andre er det et stort fremskridt i brugervenlighed og dermed for informationsteknologiens udbredelse.

Disse problemer løser sig ikke af sig selv. Hverken af markedet eller på anden vis. De kræver derimod en bevidst politisk og samfundsmæssig indsats. Et socialt ansvar må håndhæves.

Infosamfundet må være et samfund, hvor alle kan deltage – og hvor alle får mulighed for at tilegne sig de nødvendige kvalifikationer og få et naturligt og uimponeret forhold til anvendelsen af IT.

Indsatsen herfor må først og fremmest ske gennem uddannelsessystemet. *Folkeskolen* indtager en nøglerolle. Hvis ikke vi her får alle med, har vi på forhånd skabt næsten uoprettelige B- eller C-hold. Men også i andre dele af uddannelsessystemet må der ske en afgørende indsats for at sikre det nødvendige minimum af IT-relevante kvalifikationer.

For mange mennesker vil *folkebibliotekerne* være den afgørende indgang til informations-teknologien – ligesom bibliotekerne har været for den boglige viden. Bibliotekerne må også formidle og vise vej i den eksplosivt voksende